

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ผู้นำเป็นผู้ที่มีศิลปะที่สามารถมีอิทธิพลเหนือคนอื่น โดยได้รับความไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าเป็นบุคคลที่สามารถนำองค์การให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549 : 9) ซึ่งภาวะผู้นำที่ค้ำนี้ไม่ได้คิดตัวมาตั้งแต่กำเนิดล้วนแต่ได้ผ่านกระบวนการศึกษาอบรมและมีประสบการณ์ในการทำงานมาอย่างต่อเนื่อง กล้าตัดสินใจและมีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่ทำให้ผู้คนในองค์การตระหนักถึงสิ่งที่จะต้องกระทำร่วมกัน ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จและความล้มเหลวของโรงเรียน ผู้นำควรมีบทบาทในการเป็นผู้รับรู้ประสานงาน สนับสนุน อำนวยความสะดวก เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงานได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และความสำเร็จของโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความพึงพอใจในการทำงานของครู ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องคอยกระตุ้นและช่วยปรับปรุงมาตรฐานการสอนของครูในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ ส่วนงานที่มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับตัวครูเป็นสำคัญนั่นคือ ครูจะต้องทำงานด้วยความสบายใจ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่ต้องเป็นผู้นำ ทั้งในด้านบริหาร โรงเรียน และด้านการเรียนการสอนจึงต้องปฏิบัติต่อบุคลากรในโรงเรียนให้เหมาะสมกับภารกิจในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูและหากครูทำงานด้วยความพอใจ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนด้วยความตั้งใจมีความศรัทธาที่จะอบรมสั่งสอนนักเรียนของตนอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลโดยอ้อมไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในที่สุด และทั้งนี้ ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 13) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำนั้นน่าจะอยู่ที่บุคลิกลักษณะ (Personality traits) ของผู้นำ แต่ในปัจจุบันความคิดนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปว่าบุคลิกลักษณะเป็นเพียงปัจจัยประกอบส่วนน้อย และไม่มีอิทธิพลความสำคัญเท่าใดนัก สิ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อผู้นำมากที่สุดก็คือ พฤติกรรมภาวะผู้นำ (Leadership behaviors) ซึ่งหมายถึง แบบของพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้นำที่เหมาะสมที่ผู้นำทุกคนควรประพฤติ ปฏิบัติเพื่อเอาชนะใจผู้ร่วมงาน การเข้าไปเป็นผู้นำที่ดีควรใช้คุณธรรม จริยธรรม ประกอบกับหลักการ

ทฤษฎี คิงคำกล่าวที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” เพราะผู้นำจะต้องเป็นต้นแบบของพฤติกรรมที่ดีมีคุณธรรม คังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำ ซึ่งในส่วนของ กนกอร สมปราชญ์ (2546 : 24) ก็ได้กล่าวถึงการเป็นผู้นำหรือผู้มีภาวะผู้นำ ต้องทำให้เกิดหรือมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาที่ดีขึ้น (Leadership must be transformation) ต้องมีการศึกษาเรียนรู้ (Leadership must be educative) ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม (Leadership must be ethical) มีวิสัยทัศน์ (Leadership must be visionary) และการเป็นผู้นำต้องได้รับการวิเคราะห์วิจารณ์ (Leadership must be critical) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเหมือนเสาหลักแห่งความศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งเศรษฐกิจแบบสารสนเทศเป็นฐานทั่วโลกเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยอัตราความเร็วสูง ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมมีความจำเป็นต้องมีพนักงานที่มีฝีมือระดับสูง (High performance employees) จำนวนมาก ทุนทางปัญญา หรือ Intellectual capital จึงกลายเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดขององค์กรและของประเทศชาติ กล่าวคือ ชาติใดที่ทุ่มเททรัพยากรและให้ความสำคัญสูงในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพของเยาวชนนั้นย่อมประกันได้ว่าชาตินั้นจะมีระดับความสำเร็จทางเศรษฐกิจสูงอย่างแน่นอน คังนั้นภาวะท้าทายต่อผู้นำทางการศึกษาก็คือ จะทำอย่างไรให้เด็กทุกคนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอยู่ในระดับสูง แทนที่เคยมีเด็กเพียงจำนวนน้อยชนิดที่ประสบผลสำเร็จเช่นนั้น ปัญหาใหม่ที่เผชิญหน้าก็คือ ขณะที่เรากำลังเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 แต่บรรดาโรงเรียนและวิธีสอนที่มีอยู่นั้นยังเป็นแบบเดิม และโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จัดระบบที่เกื้อหนุนและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม กล่าวคือ โครงสร้างบริหารที่ล้ำสมัยของโรงเรียนถูกจัดแบบราชการที่มีสายบังคับบัญชาลดหลั่นหลายระดับ มีระบบค่านิยมแบบเก่า การพัฒนาวิชาชีพครูมีปัญหาก้าวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง ส่วนในโรงเรียนครูถูกจัดให้สอนคนเดียวแบบโดดเดี่ยว ขาด โอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ขาดการแก้ไขปัญหาด้านการสอนและขาดการแบ่งปันสารสนเทศซึ่งกันและกัน ขาดการร่วมเรียนรู้ ตลอดจนร่วมกันทำแผนปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เป็นต้น ในส่วนของนักเรียนก็ไม่ได้รับมอบหมายงานวิชาการอย่างมีมาตรฐานทางวิชาการสูงที่ควรเป็นให้ทำงานที่มอบให้นักเรียนทำทางวิชาการส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้สึกลำบากทำท้อ และให้ความสนุกเพลิดเพลินแก่ผู้เรียน เป็นต้น ด้านการบริหารเวลาพบว่า ยังใช้เวลาเรียนไปอย่างขาดประสิทธิผล ในส่วนเทคโนโลยีที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนพบว่า มีความขาดแคลนหรือมีแต่ใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ นอกจากนี้หลักสูตรเตรียมผู้บริหารการศึกษายังขาดความเข้าใจสภาพจริงของปัญหาตลอด จนแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ปัญหาใหญ่เช่นนี้จำเป็นที่เราจะต้อง

ปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยกำหนดเป็นจุดเน้นสำคัญสูงสุดของสถานศึกษา คือ การทำให้นักเรียนรู้ และผู้นำของโรงเรียนต้องมีความสามารถในการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ พร้อมกับดำเนินการทุกวิถีทางที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้การที่ทุกคนจะเป็นผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้นั้น ทั้งผู้บริหารและคณะครูอาจารย์จะต้องร่วมกันคิดค้นหารูปแบบใหม่ (New model) ที่ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในโรงเรียน และร่วมมือกันปฏิบัติการสอนภายใต้รูปแบบใหม่ (Ash and Persall. 2000 : 22)

การจัดการศึกษาในประเทศไทย จึงมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้เป้าหมายของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสู่ความสำเร็จ ซึ่งประการสำคัญในการที่จะผลักดันให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวสำเร็จ คือ บุคคลที่เป็นผู้นำในสถานศึกษา ซึ่งก็หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำ โดยที่ Hersey and Blanchard (1977 : 169-201) ซึ่งให้เห็นว่า การบริหารจัดการเป็นรูปแบบหนึ่งของภาวะผู้นำซึ่งมีลักษณะพิเศษ ผู้นำที่ดี และมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร ไม่ว่าจะป็นองค์กรธุรกิจหรือองค์กรทางการศึกษาทุกหน่วยงานจึงพยายามค้นหาหารูปแบบและตัวชี้วัดของผู้นำที่มีทักษะความสามารถสูง การบริหารงานด้านการศึกษาต้องการนักบริหารที่มีภาวะผู้นำทางการบริหารสูง (Caldwell. 1998 : 183) ซึ่งในยุคใหม่นี้ภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง (Strong instructional leadership) เป็นผู้จัดการที่เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่เชี่ยวชาญ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตโรงเรียนเชิงสร้างสรรค์ ไม่ใช่ผู้บริหารที่มุ่งแต่งานธุรการ หรืองานก่อสร้าง แต่จะต้องมุ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 42) และผู้บริหารที่ดี ซึ่ง ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2545 : 18) แสดงทัศนะว่า การเป็นผู้บริหารที่ดีในยุค โสภณภวัตน์นี้ไม่ใช่ของง่าย เนื่องจากมีแรงกดดันและความเปลี่ยนแปลงต่างๆมากมาย ที่แตกต่างไปจากการบริหารในยุคก่อนหน้านี้ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 17) และ วิโรจน์ สารรัตนะ (2549 ก : 28) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ คือ กระบวนการมีอิทธิพลซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกัน 6 องค์ประกอบ คือ ผู้นำและผู้ตาม การมีอิทธิพล วัตถุประสงค์ขององค์กร การเปลี่ยนแปลงและคน ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญ

อย่างน้อย 3 ประเด็น คือ 1) ผู้บริหารจะต้องตระหนักว่าการจูงใจและภาวะผู้นำเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารที่มีประสิทธิผล 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติและมีผลต่อการปฏิบัติงานว่าจะดีหรือไม่ดีด้วย 3) คนเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานเพื่อความสำเร็จ ดังนั้น ทฤษฎีภาวะผู้นำจึงเป็นความพยายามที่จะใช้การวิจัยศึกษาเพื่ออธิบายแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของผู้นำในเชิงปฏิบัติเพื่อจะทำให้สามารถเข้าใจ ทำนาย หรือควบคุมภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลได้ ซึ่งมีการจำแนกภาวะผู้นำออกเป็น 4 กระบวนทัศน์หลัก คือ กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และกระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำ ซึ่งในแต่ละกระบวนทัศน์ได้มีการพัฒนาต่อเนื่องมาเรื่อย ๆ แต่ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำที่ดีที่สุด จนถึงกลางทศวรรษ 1970 กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น สถานศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับโลกอนาคต จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ใหม่ (New strategies) มีกระบวนการบริหารจัดการใหม่ (New processes) และต้องมีทัศนคติใหม่ (New mindset) กล่าวโดยรวม ความต้องการกระบวนทัศน์ใหม่ด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความจำเป็นต้องปรับสถานศึกษาให้เป็นองค์การที่รอบรู้ โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าของครูหรือบุคคลอื่นในโรงเรียน ตลอดจนบทบาท (Roles) ของผู้บริหารและกระบวนการทำงานของสถานศึกษาจะต้องถูกออกแบบให้สนับสนุนและส่งเสริมการใช้ความสามารถสูงสุดของครู เพื่อให้สามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ สำหรับความพยายามช่วงทศวรรษที่ผ่านมาของยูเนสโก องค์การนาซาและหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อนำมาใช้แทนระบบฐานข้อมูล และสถิติการศึกษาที่ใช้กันมาแต่เดิม ส่งผลให้วิธีวิทยาด้านการพัฒนาระบบตัวบ่งชี้การศึกษาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การศึกษาทั้งที่เป็นการวิจัยระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติจำนวนมาก ตัวบ่งชี้การศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนั้น ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหาร การพัฒนาตลอดจนการวิจัยการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยที่ตัวบ่งชี้การศึกษาเป็นค่าสถิติ หรือตัวแปรรวม หรือตัวแปรประกอบ (Composite variable) หรือองค์ประกอบ (Factor) ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการรวมตัวแปรย่อยทางการศึกษาหลายๆ ตัวให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ ไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาจึงมีขึ้นบางตอนบางส่วนเป็นแบบเดียวกับกระบวนการวัด (Measurement procedure) ตัวแปรนั่นเอง Kerlinger (1982 ; อ้างอิงมาจาก Rosenthal and Rosnow, 1991 : 3-25) ให้นิยามว่า กระบวนการวัดตัวแปรเป็น

กระบวนการกำหนดค่าที่เป็นตัวเลข (Numerals) ให้กับสิ่งของ (Objects) หรือเหตุการณ์ (Events) ที่ต้องการวัด โดยใช้กฎเกณฑ์ (Rules) ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าในการวัดตัวแปรในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการสื่อสาร (Communication) ระหว่างนักวิจัยที่เป็นผู้พัฒนากับผู้ใช้ตัวบ่งชี้การศึกษา หลังจากที่ได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การศึกษาแล้ว นักวิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้การศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท (Context) โดยอาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ โรงเรียน หรือแยกตามประเภทของบุคลากรหรืออาจจะวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้การศึกษา ให้ผู้บริหาร/ผู้บริหาร/นักวางแผน/นักวิจัย ตลอดจนนักการศึกษาทั่วไป ได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้การศึกษาได้อย่างถูกต้องต่อไป (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2545 : 31, Blank. 1992 : 41, Johnstone. 1981 : 15, Burstein, Oakes and Guiton. 1992 : 16, Bottani and Salberg. 1994 : 23)

ดังนั้น ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษาระดับอื่นๆเมื่อมีการกล่าวถึงความสำเร็จและความก้าวหน้าของสถานศึกษาแต่ละแห่ง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ การริเริ่มสิ่งใหม่ๆ การบุกเบิกความรู้ใหม่ก็จะพบว่าปัจจัยหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ คือ บทบาทผู้บริหารเป็นผู้นำ ทำหน้าที่กำหนดบทบาท อำนาจการ ประสานงาน ให้สมาชิกทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและภายในองค์กรนั้นถือว่าความสำเร็จในภารกิจเป็นเป้าหมายสำคัญขององค์กร ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องใช้ความสามารถเป็นอย่างมากในการทำให้ภารกิจบรรลุเป้าหมายผลผลิตขององค์กรที่ปรากฏออกมาเป็นสิ่งบ่งบอกได้ว่า ผู้นำขององค์กร มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากหรือน้อยเพียงใด ความสามารถในการนำผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือเรียกกันทั่วไปว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร มีการกล่าวถึงความสำเร็จและความก้าวหน้าของสถานศึกษาแต่ละแห่ง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ การบุกเบิกความรู้ใหม่ก็จะพบว่าปัจจัยหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ คือ บทบาทภาวะผู้นำและความสามารถในการจัดการของผู้บริหารของสถานศึกษานั้นเอง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันและมีการเปลี่ยนแปลงสูง (Kuratko & Hodgetts. 1998 :13, Dublin. 1998 : 8, Daft. 1999 : 27)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกมาแล้วสองรอบ ซึ่งรอบแรกประเมิน เมื่อ พ.ศ. 2544-2548 และรอบที่สองประเมินในปี 2549 -2553 ในการประเมินรอบนี้ สมศ. ต้องดำเนินการตามมาตรา 51 ตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ซึ่งระบุว่า “ในกรณี
ที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใด ไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ให้ สมศ. จัดทำข้อ
เสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขในระยะ
เวลาที่กำหนด” สมศ. จึงได้ดำเนินการรับรองคุณภาพมาตรฐานสถานศึกษา ทั้งรายมาตรฐาน
และในภาพรวม เพื่อสะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำเสนอ
จุดเด่น จุดควรพัฒนา โอกาส อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะสถานศึกษารวมทั้งช่วยกำหนดทิศ
ทางของการพัฒนาของสถานศึกษา ภายใต้อ้อมลูบริบทและการดำเนินงานของสถานศึกษา
จากความร่วมมือให้ข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม เพื่อให้เกิดผลสูงสุดต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดังกล่าวภายใต้อุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
โดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก โดยยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์
คือ 1) หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย
3) หลักแห่งความเสมอภาค 4) หลักการมีส่วนร่วม และ 5) หลักแห่งความสอดคล้อง ซึ่งจะนำ
ไปสู่การจัดการศึกษาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้และเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาที่วางไว้
(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2549 : 15)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญ ที่จะชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวของ
องค์การในการปฏิรูปการศึกษาไทยเป็นกุญแจดอกสำคัญในการเปิดมิติใหม่ของการปฏิรูป
การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา
ควบคุมดูแลการบริหารงานในโรงเรียน เป็นผู้ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจของผู้
ร่วมงาน ให้ร่วมมือร่วมใจ ปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ส่วนผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำ
จะบริหารงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามข้อกำหนดกฎหมายเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ.
2546 ก : 14)

สภาพการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันพบปัญหาสถานศึกษาส่วน
ใหญ่มีผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาภายนอกอยู่ในระดับพอใช้ และสถานศึกษาบางส่วน
ไม่ผ่านการประเมินรอบสองซึ่งเป็นปัญหาที่ควรห่วงใยและหาแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งผลการ
ประเมินด้านผู้บริหารในมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหาร
จัดการทั้งสองรอบ พบว่า ผลการประเมินส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับพอใช้ และมีข้อเสนอแนะทั้ง
4 ตัวบ่งชี้ ให้ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น ละอูทิศตนในการทำงาน มีความคิด

ริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการบริหารที่มีประสิทธิผล และผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร นอกจากนี้ผู้บริหารต้องสร้างองค์ความรู้ที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ เน้นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีภาวะผู้นำที่เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพและมีความสามารถที่แสดงถึงสมรรถนะและเชี่ยวชาญ มีการสร้างทีม ซึ่งนอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างภาวะผู้นำที่จะสามารถนำองค์การให้สามารถจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 16) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ซึ่งเกิดคำถามว่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้ บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยมีอะไรบ้าง
2. โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. คู่มือตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของ โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการ

ศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อจัดทำคู่มือตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

แบบจำลองโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างองค์ประกอบตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 28,852 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 395 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 21 องค์ประกอบ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์หลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยได้ใช้เป็นตัวแปรแฝง (Latent variables) ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวแปรสังเกตได้ (Observed variables) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ คือ องค์ประกอบหลักด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ยึดหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน 3) มุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ 4) อุทิศเวลาให้

กับการทำงาน องค์ประกอบหลักด้านความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สามารถแสดงทิศทางของการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจนเหมาะสมกับบริบท 2) ริเริ่มแนวทางการบริหารที่ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลง 3) ริเริ่มวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4) วิธีการกระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา องค์ประกอบหลักด้านความสามารถในการบริหารวิชาการและผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล 2) ให้ความสำคัญกับบทบาทคณะกรรมการบริหารหลักสูตร 3) การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา 4) ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 5) การส่งเสริมและพัฒนาครูใช้/ผลิตสื่อ 6) มีความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน/ชุมชน 7) การสนับสนุน พัฒนา และประเมินครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง 8) มีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ 9) มีการวางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด องค์ประกอบหลักด้านการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานกำหนด 2) สร้างความตระหนักและมีความพยายามในการปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน ครูและสถานศึกษาให้บรรลุมาตรฐาน 3) นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการบริหารอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในผลงานของสถานศึกษา

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการวิจัยไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดและร่างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 ถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2555

ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 ถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2555

ระยะที่ 3 การทดสอบเพื่อยืนยันตัวบ่งชี้และความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครง สร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจัดทำคู่มือตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่นำมาวัดหรือชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสิ่งที่กำลังศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นค่าที่สังเกตได้ทั้งเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่บอกความหมายหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้างๆ โดยอาจมีเงื่อนไขของเวลาหรือสถานที่กำกับและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการบริหารงาน การติดตามผลการดำเนินงานและการจัดลำดับการพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
2. การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ หมายถึง กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ใช้บ่งบอกการมีภาวะผู้นำในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล
3. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จในการบริหารงาน โดยการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีคุณลักษณะคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน มีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหารงาน ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
4. ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ระดับคุณลักษณะที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่สร้างสรรค์ ที่เป็นความสามารถของบุคคลในการเปลี่ยนแปลง การใช้กระบวนการ วิธีการ คุณลักษณะส่วนตัวที่บุคคลในฐานะผู้นำองค์การใช้ในการจูงใจ มีอิทธิพลต่อผู้อื่นให้ร่วมมือทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และการเปลี่ยนแปลงองค์การ ไปสู่ระดับที่ดีขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้
 - 4.1 คุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร สุจริต ยุติธรรม การใช้ระบบคุณธรรม การรับฟังปัญหา การระดมการมีส่วนร่วมในการบริหาร และการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และอุทิศเวลาให้กับการทำงาน
 - 4.2 มีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่สามารถแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต 3-5 ปี ช่างหน้าอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ริเริ่มแนวทางในการบริหารที่ทำทลายกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ริเริ่มแนวทางในการบริหารที่ทำทลายกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ริเริ่มวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีวิธีการกระตุ้น

ให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์อย่างละเอียด รอบคอบ โดยการรวบรวมทั้งผลดีและผลเสีย โดยผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีไหวพริบ สถิติปัญญา และการใช้เหตุผล (Reasoning) เป็นคนที่คล่องแคล่วและมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี เป็นคนที่ทำงานเชิงสร้างสรรค์

4.3 ความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ให้มีความสำคัญกับบทบาทประธาน การแต่งตั้งกรรมการและการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่นของสถานศึกษา มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมและพัฒนาครูในการผลิตและใช้สื่ออย่างหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน/ชุมชน มีการสนับสนุนการพัฒนาและประเมินครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ มีการวางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด

4.4 มีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ ในการบริหาร หมายถึงคุณลักษณะ ของผู้นำที่มีการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย/มาตรฐานที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของแผน สร้างความตระหนัก และมีความพยายามในการปฏิบัติ ในการพัฒนาผู้เรียน ครู และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการบริหารอย่างต่อเนื่องและผู้เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 พึงพอใจในผลงานของสถานศึกษา

5. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

6. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

7. ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงซ้อนด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าต่ำหรือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีความน่าจะเป็น (P - Value) เข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีความกลมกลืน

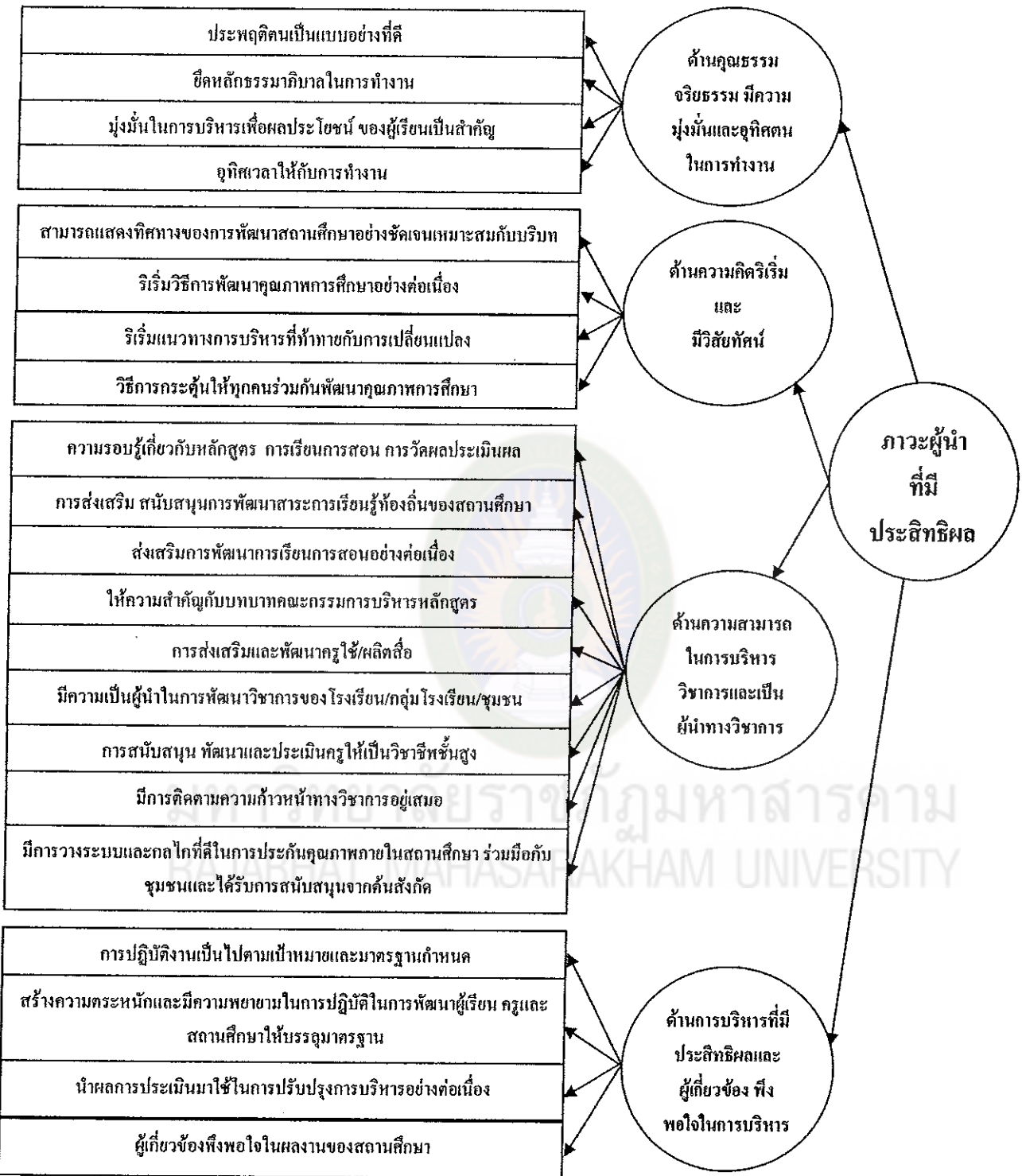
(Goodness of Fit Index = GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index = AGFI) มีค่าเท่ากับหรือเข้าใกล้ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ และนักบริหาร การศึกษา สรุปเป็น โมเดลสมมติฐานเพื่อใช้ในการทดสอบความสอดคล้องของ โมเดลความ สัมพันธ์ โครงสร้างองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 1 โมเดลโครงสร้างองค์ประกอบตัวบ่งชี้รวมภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ การพัฒนาตัวบ่งชี้ครั้งนี้เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้จากแหล่งต่างๆทั้งจากนักวิชาการ นักการศึกษา และนักบริหารการศึกษา ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา และผู้สนใจสามารถนำไปใช้ในการวัดระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

2. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ เป็นผลสืบเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัย และเป็นตัวบ่งชี้ที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเชื่อมั่นว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสถานศึกษา ทำให้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การวางแผนการดำเนินงานพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตลอดจนบรรลุเป้าหมายและหลักการที่กำหนดไว้ในการปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 และมาตรฐานการศึกษาชาติต่อไป